

З.М.Микитюк, М.С.Нуцковський, О.Є.Сушинський, В.В.Черпак
 ДУ “Львівська політехніка”, кафедра електронних приладів

ЕЛЕКТРООПТИКА ПОДВІЙНИХ РК СТРУКТУР

© З.М.Микитюк, М.С.Нуцковський, О.Є.Сушинський, В.В.Черпак, 2000

Запропоновано новий метод створення рідкокристалічного модулятора для потужного лазерного випромінювання. Як активне середовище використані рідкокристалічні суміші на основі нематичної матриці – сильнополярних сумішей ціано- та оксидіанобіфенілів з низькою концентрацією оптично активної домішки. Досліджували частотно-модуляційні характеристики і часові параметри подвійної структури рідкокристалічного модулятора при зміні температури. Здійснено аналіз модуляційних характеристик в залежності від кроку холестеричної спіралі та амплітуди керуючого сигналу. Для суміші з 2 ваговими процентами оптичноактивної домішки з глибиною модуляції 90...93 проценти була створена рідкокристалічна комірка завтовшки 25 мкм. Потужність лазерного випромінювання становила 300 мВт, довжина хвилі 1,15 мкм.

The new method of creation of liquid crystal modulators of high-powered laser radiation on the base of cholesteric-nematic phase transition is proposed. The liquid crystal materials on the base of nematic matrices – strong polar mixtures of ciano- and oxycianobipheniles with a low concentration of optical active dopant were as a modulating medium. The frequency – modulation characteristics and time parameters of double layer LC modulators their change with a temperature action are studied. The analysis of modulation characteristics depending on cholesteric helix pitch and control signal amplitude is carried out. For the mixtures with 2 percent by weight of optical dopant the modulation depth value of 90 ... 93 percent was obtained for liquid crystal layer thickness of 25 μm and laser radiation power of 300 mW for wavelength 1,15 μm .

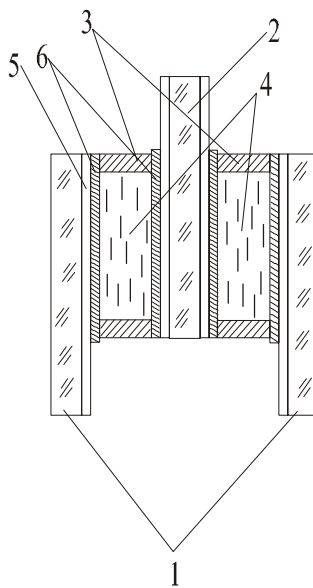
1. Вступ

Сьогодні рідкі кристали (РК) широко використовують в різних приладах оптоелектроніки як активне середовище. Це пояснюється різноманітними електрооптичними ефектами в РК. На основі РК створено такі елементи оптичних систем, як модулятори, дефлектори, оптичні перемикачі. Для видимого діапазону випромінювання “твіст” – і “супертвіст” – ефекти є найбільш вживаними [1]. Однак застосування цих ефектів для інфрачервоної ділянки спектра дещо ускладнюється необхідністю використання поляризаторів, що спричиняє втрати випромінювання. Коли потужність лазерного випромінювання зростає, виникають проблеми, пов’язані з величиною контрасту і глибиною модуляції. Для розв’язання цієї проблеми існує два шляхи: збільшення товщини РК шару, що приведе до зростання величини керуючої напруги і пошук інших РК матеріалів. Ми пропонуємо новий метод створення РК модуляторів, що дозволить отримати максимальні значення контрасту і глибини модуляції без зміни керуючої напруги.

2. Конструктивне вирішення

Оскільки РК є складними органічними сполуками, вони характеризуються поглинанням в ІЧ області [2]. Для здійснення модуляції в ІЧ області випромінювання РК матеріали повинні бути прозорими для довжин хвиль лазерного випромінювання. Для отримання оптимальних робочих характеристик модулятора лазерного випромінювання необхідно забезпечити максимум селективного відбивання, контраст і температурну стабільність та мінімальну величину гістерезису, низькі керуючі напруги і прийнятну ширину частотного спектра модуляції.

Однією з важливих проблем РК модуляторів є зниження величини контрасту і глибини модуляції при зростанні потужності випромінювання. Традиційно для цього збільшували товщину РК шару. В роботі [3] пропонується новий метод розв'язання цієї проблеми. Він полягає в паралельному з'єднанні декількох РК шарів. При цьому напруги залишаються незмінними, а контраст і глибина модуляції істотно зростають. Кількість РК шарів не обмежується. Використану у роботі [3] конструкцію модулятора пропонується вдосконалити (рис 1). Замість двох однотипних РК комірок типу “сендвіч” пропонується між двома прозорими скляними пластинами ввести третю і більше скляних пластин, на які з двох сторін нанесено провідне покриття, із заданням прошарків між пластинами за допомогою прокладок або спейсерів. Потім прошарки заповнюють рідкокристалічною сумішшю і герметизують, що дозволить одержати двошарову РК структуру зі збереженням досягнутих електрооптичних характеристик і зменшити поглинання.

Рис.1. Удосконалена схема модулятора на подвійній структурі:

- 1 – плоскі вікна, 2 – третє плоске вікно, 3 – прокладки або спейсери,
4 – рідкокристалічна суміш, 5 – провідне покриття, 6 – орієнтуючий шар

Найперспективнішими при модулюванні ІЧ області випромінювання є ефекти, пов'язані з розсіюванням. Одним з них є ефект холестерико-нематичного фазового переходу, який спостерігається в індукованих холестериках під дією електричного поля.

РК – це турбулентна речовина. Розсіювання ІЧ випромінювання рідкими кристалами відбувається як на молекулярному рівні, так і на доменних структурах. Ось чому дос–

лідження розсіювання в РК є цікавою і складною проблемою, зумовленою різними факторами розсіювання.

3. Експеримент

Як активне середовище ми використали індуковані холестерики (суміші оксикомпонент і ціанобіфенілів в поєднанні з нерідкокристалічними оптично активними домішками) з низькою концентрацією (до 2%). Дослідження проводились для декількох концентрацій домішок. РК фазу досліджували у температурному діапазоні 263 ... 328 К.

Усі дослідження вели з використанням як модулятора плоскої скляної РК комірки типу “сендвіч” з провідним покриттям зі SnO₂. Планарна орієнтація досягалась натиранням поверхонь комірки. Необхідну товщину одержували за допомогою діелектричних прокладок завтовшки 25 мкм. Були досліджені електрооптичні характеристики двошарової РК структури. Дослідження проводили в ІЧ області спектра. Як джерело випромінювання використовували He-Ne лазер з довжиною хвилі 1,15 мкм. Прозорість комірки в цій області становить 90%. Приймачем служив фотодіод, а відгук РК комірки спостерігали на осцилографі. Модулятор керувався квадратним імпульсом з $T/t=2$ (де T – період імпульсу; t – тривалість імпульсу), що подавався від низькочастотного генератора.

Глибину модуляції розраховували як:

$$m = (I_{\max} - I_{\min})/I_0 \cdot 100\%$$

де $I_{\max}$ – максимум інтенсивності лазерного випромінювання; $I_{\min}$ – мінімум інтенсивності лазерного випромінювання; I_0 – повна інтенсивність лазерного випромінювання.

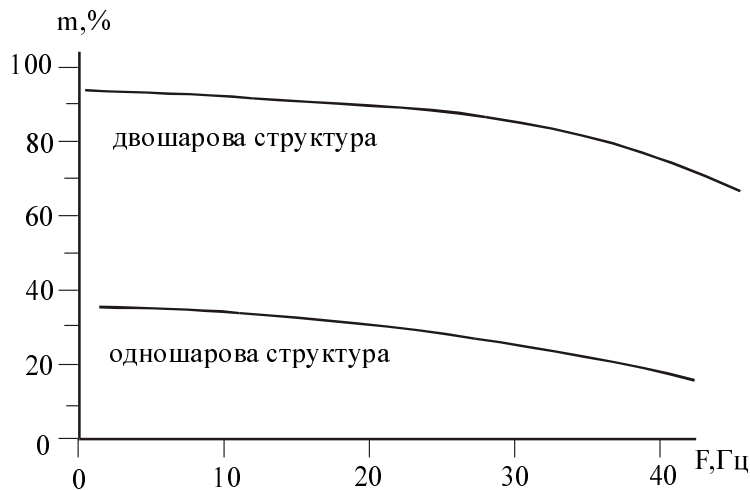
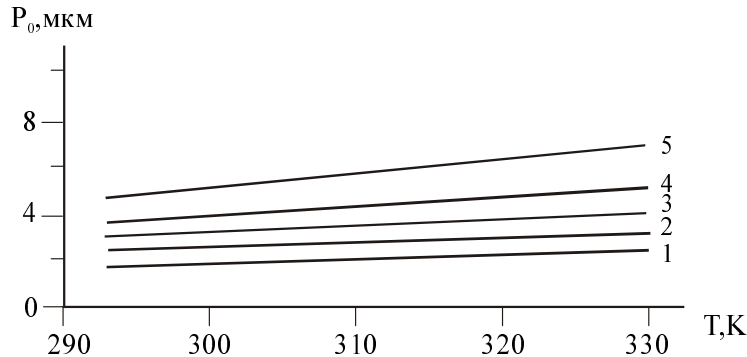

Рис.2. Частотно-модуляційна залежність

На рис.2 показано частотно-модуляційні характеристики РК модулятора з товщиною РК шару 25 мкм, 50 мкм і двошаровий РК модулятор (який містив два шари завтовшки 25 мкм). Можемо побачити істотне зростання частотно-модуляційної характеристики для двошарового РК модулятора. Таке зростання глибини модуляції для двошарової структури РК модулятора можна пояснити тим, що перший РК шар, на який падає випромінювання, спрацьовує як модулятор і як послаблювач для другого РК шару. Отже, розсіювання на першому РК шарі зменшує вплив потужного лазерного випромінювання на другий РК шар, що приводить до зростання модуляційних характеристик. У випадку пасивного послаб-

лювача перший РК шар може підвищувати модуляційні характеристики. Отже, двошаровий РК модулятор з товщиною шару 25 мкм має значно кращі частотно-модуляційні характеристики, ніж одношаровий РК модулятор з такою самою товщиною комірки.

Рис.3. Температурна залежність кроку холестеричної спіралі для різних концентрацій оптично активної домішки: 1 - 2%, 2 – 1,7%, 3 – 1%, 4 – 0,7%, 5 – 0,5%

4. Висновки

Використання немато-холестеричних сумішей як активного середовища для модуляторів лазерного випромінювання в ІЧ області є актуальним і перспективним завданням. Застосування подвійної РК структури з паралельним з'єднанням РК шарів дає можливість істотно збільшити величину модуляції зі збереженням керуючих напруг. Істотне покращання модуляційних характеристик зумовлюється двома функціями запропонованої РК структури, яка одночасно є модулятором і активним послаблювачем лазерного випромінювання.

1. В.А.Беляков, А.С.Сонин *Оптика холестерических жидких кристаллов*. М., 1983.
2. В.В.Данилов, Д.А.Савельев *Модуляция излучения CO₂ – лазера с использованием фазового холестерико-нематического перехода* // Труды ГОИ, 1986. Т.60. Вып.194. С.81 – 90.
3. Zenon Mikityuk, Michael Nutskovsky, *Electrooptical characteristics of double layer LC modulator with induced cholesterics* // Proc. II International Symposium on Microelectronics Technologies and Microsystems, 1998. Pp.69-74.
4. П. де Жен. *Оптика жидких кристаллов*. М., 1977.
5. Л.М. Блинов *Электро- и магнитооптика жидких кристаллов*. М., 1978.
6. Z.Mikityuk, A.Fechan, J.Semenova, *Liquid crystal material for light modulators on the base of cholesteric-nematic phase transition* // Proc. SPIE Liquid Crystals, Devices and Applications IV, 1996, v.2651 pp. 196 – 208
7. Микитюк З. М., Семенова Ю. В., Готра О. З., Фечан А. В. *Особенности розсіювання випромінювання конфокальною текстурою в шарі індукованого холестерика для світлорозсіюючих елементів* // Вісник ДУ "Львівська політехніка", 1997. № 334. С. 73 - 76.